

PHYLLODES VERHUELLII,

NIEUWE VLINDERSOORT UIT JAVA,

BESCHREVEN DOOR

SNELLEN VAN VOLLENHOVEN.

In het begin van dit jaar ontving ik van den heer Schout bij Nacht, Q. M. R. Ver Huell, eene keurige teekening van eene vlindersoort, waarvan vroeger voorwerpen door hem in gezelschap van den verdienstelijken landschapschilder Payen in de omstreken van Buitenzorg op Java gevangen waren. Een enkel voorwerp van deze soort werd sedert geruimen tijd in 's Rijks Museum voor Natuurlijke Historie te Leyden, onder den naam van *Noctua Payeni* bewaard, welk voorwerp van de reis van den hoogleeraar Reinwardt afkomstig was. Het stemt op eene geringe afwijking na volkomen overeen met de ontvangene afbeelding, vervaardigd naar een exemplaar, dat in de rijke verzameling van den heer A. J. van Eyndhoven te Zutphen aanwezig is.

Bij het herschikken der Lepidoptera van 's Rijks Museum had ons voorwerp zijne juiste plaats verkregen in het geslacht *Phyllodes*, door Guenée in zijn *Spécies général des Lépidoptères*, Noctuérites, Tome III, pag. 120, opgesteld, doch het was met den species-naam *Payeni* (Reinw.? de Haan?) blijven staan, daar het mij voorkwam te veel van de beschrijving bij Guenée in het aangehaalde werk blz. 121 af te wijken, om tot de soort, aldaar *Inspicillator* Gn. genoemd, te kunnen gebragt worden. Eene nadere naauwkeurige vergelijking heeft mij in het gevoelen versterkt, dat onze Javaansche vlinder eene nieuwe soort uitmaakt, tenzij men liever mogt willen aannemen dat zij slechts eene locale verscheidenheid of wel een ras zoude zijn van de soort *Inspicillator* Gn., welke op Amboina, het land der Papoea's en Nieuw-Guinea, voorkomt. In allen gevalle heb ik gemeend, dat de kennis der Noctuidae er bij winnen zoude, wanneer niet alleen de punten van verschil naauwkeurig werden opgegeven, maar ook de zeer juiste en met de natuur overeenkomstige afbeelding van den heer Ver Huell in plaat gebragt werd; en daar ik het gevoelen

omhels dat onze Javaansche voorwerpen tot eene soort behooren, verschillende van die door Guenée beschreven is, wijd ik die soort aan den Entomoloog toe, die met zoo onvermoeide vlijt de studie der insecten, zoowel nu in ons vaderland, als vroeger in Oost- en West-Indië, behartigt en aan wiens geoeffende hand ik mijne fraaije afbeelding te danken heb. Daarmede vervalt dan de naam *Pageni*, welke nimmer in druk bekend gemaakt werd.

Guenée geeft in het opgenoemde werk de kenmerken van het geslacht *Phyllodes* aldus aan:

Antennes moyennes, crénelées dans les ♂, filiformes et spongieuses dans les ♀. Palpes courts, aplatis, le second article très large, sécuriforme, très-velu, le troisième extrêmement petit, sétacé et très-court. Trompe forte, moyenne. Corps allongé, peu robuste. Abdomen lisse, cylindrico-conique dans les deux sexes. Pattes longues, glabres, minces. Ailes oblongues: les supérieures lancéolées, très-aigues à l'apex, arrondies et rentrées à l'angle interne, arrondies et saillantes à la base, avec la nervure sous-médiane droite et très-éloignée du bord. 1° et 2° nervules de la médiane des inférieures aboutissant seules au même point.

Daar alle mij bekende afbeeldingen van soorten uit dit geslacht de voorwerpen op den rug gezien voorstellen, en de vorm der voelers (*Palpi*) slechts in profiel regt duidelijk te onderkennen is, heb ik bij fig. *a.* het voorste gedeelte van den kop met het oog, de voelers en den zuiger afzonderlijk en nagenoeg geheel van ter zijde laten afbeelden.

De soorten, welke Guenée optelt, zijn de volgende:

1. *Phyllodes consobrina* Westw. *Cab. Or. Ent.*, Pl. 28, fig. 2.

Deze soort noemt Guenée *perspicillator* Gn. Er bestaat evenwel geene enkele grondige reden om de benaming van Westwood te verwerpen en het regt van prioriteit eischt, dat men zijne benaming aanneme¹⁾.

1) Guenée springt zonderling om met bestaande namen en neemt eene vrijheid, die alle afkeuring verdient. Willekeurig verandert hij benamingen in andere, die somtijds geheel tegenovergesteld zijn van beteekenis. Tot voorbeeld zijne *Cocytodes immodesta*, vroeger door Prof. J. van der Hoeven beschreven in zijn *Tijdschrift voor natuurlijke geschiedenis en physiologie*, Dl. VII, bl. 282, onder den naam van *Catocala modesta*. Guenée zet niet alleen achter *Immodesta*, *HOEV.*, maar voegt er zelfs bij: *J'ai un peu modifié le nom de cette Cocytodes, parce qu'il y a déjà une *Plusia modesta*.*

2. *Phyllodes conspicillator* Cr. (nec Fabricius.)
3. *Phyllodes inspicillator* Gn.

Guenée geeft hier als synoniem op: *conspicillator* Boisd. *Voy. de l'Astrolabe*; deze is evenwel naar de beschrijving de *conspicillator* van Cramer.

4. *Phyllodes ustulata* Westw.

Ook deze benaming wordt door Guenée weder veranderd in die van *despicillator* Gn., om reden dat er reeds eene *Epimecia ustulata* onder de Noctuidae bestaat.

Onze *Phyllodes Verhuellii* komt het naast bij de derde soort. Wij zullen haar eerst beschrijven en daarna het verschil tusschen beide soorten niteenzetten.

Phyllodes alis anticis ellipticis, apice subfalcatis, purpureofuscis, margine interno argillaceo, macula reniformi sigmoidea in parte inferiori albo notata, posticis coeruleo-nigris, macula disci trapeziformi alba, angulo anali late rubro.

Kop, halskraag en palpen zijn bruin met een paarsachtig grijs waas dicht bedekt. Het borststuk is bruin, het achterlijf is donkerder bruin, de haarbos aan de bedekking der teeldeelen geelachtig bruin ♂. De bovenvleugels donkerbruin, doch van eene kleur, die naarmate het licht er op valt, in het paarsche speelt; golvende donkerder strepen wisselen met de lichtere grondtint af. Van de punt des vleugels schuin naar den vleugelwortel tot op een vierde der vleugellengte en van daar met sterke insnijdingen getand, loopt eene lijn, die eene veel lichter gekleurde, bruingele vlek van de grondkleur afscheidt; deze vlek is met kleine donkerder bruine golvende lijntjes versierd. Aan den voorrand voorbij de helft der lengte ziet men eene kleine onregelmatige witte vlek; de niervlek heeft min of meer eene S-vorm, doch het hoofd van dien S is dik en achterover gebogen en de buik is zeer naar voren uitgezet; deze vlek is lichter dan de grondkleur; door eene fijne lijn wordt daarin weder eene kleinere S-vlek afgescheiden en de bogt naar de zijde der vroeger vermelde getande lijn is wit.

De ondervleugels zijn zeer donkerzwart met een' blauwen weerschijn, aan den uithoek naar het graauwe trekkende. Nage- noeg op het midden des vleugels staat eene groote, afgerond vierhoekige, helder witte vlek en de ruimte tusschen dezen en

den zoom naar het achterlijf toe is fraai rood gekleurd. Het schijnt dat de afscheiding tusschen het zwart en het rood bij de individuen niet standvastig is; althans de grenslijn is bij het voorwerp van het museum niet zoo verbrokken gebogen als bij dat van den heer van Eyndhoven.

De onderzijde der bovenvleugels is donkergrijs aan de zoomen, lichtgrijs tot wit in het midden; aan den voorrand ziet men zeer vele kleine golvende dwarsstreepjes en over het beloop der aderen breede zwarte strepen, welke door de bogtige zwarte streep weder doorsneden worden. De ondervleugels zijn voor het grootste gedeelte grijs met witte gegolfde dwarsstreepjes. De witte en roode vlekken der bovenzijde schijnen door, en boven beide deze vlekken ziet men een' zwarten driehoek, die zich op de helft van den vleugel in het grijs verliest.

De pooten zijn bruin, aan de heupen met paarsen weërschijn; de doornen der schenen zijn donkerbruin met witte basis en spits.

Lengte 55^{mm}, vlugt 160 tot 170^{mm}.

Woonplaats, het eiland Java.

De punten van verschil nu tusschen *Inspicillator* Gn. en *Verhuelii* zijn de volgenden:

Verh. schijnt grooter te zijn dan *Insp.*, voor zoo verre men op de afmeting van een paar individuen kan staat maken. De bovenvleugels zijn bij *Insp.* eenkleurig, dat is zij missen geheel de bruine getande vlek, die aan *Verh.* eigen is. De niervlek is geheel anders gevormd; Guenée zegt: la tache réniforme est à peu près de la même forme que chez la précédente et figure grossièrement, comme elle, une paire de bésicles, mais elle n'a pas de taches blanches aux extrémités. Nu heeft die vlek bij *Verhuelii* wel eene S-vorm, maar gelijkt geenszins op een knijpbrilletje en bovendien is de eene zijde wit gevlekt. Eindelijk past de beschrijving der witte en roode vlekken op de ondervleugels bij Guenée niet dan zeer onvolkomen op onze voorwerpen. Hij zegt namelijk: Les ailes inférieures ont l'angle externe à peine teinté de gris, et la tache anale est plus grande (que celle du *Conspicillator* Cr.) ovale, entièrement blanche sur le disque et teintée de rose seulement à l'angle anal, où elle se prolonge inférieurement.